

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

معاونت آموزشی
دبیرخانه شورای آموزش پزشکی عمومی

برنامه آموزشی ضروری
مقطع کارآموزی
بخش زنان

دیباچه :

سخنی با مسئولین محترم آموزشی ، اعضای هیئت علمی فرهیخته و دانشجویان گرامی

برنامه آموزشی دوره کارآموزی زنان که درپیش رو دارید ، حاصل زحمات فراوان و هم اندیشی اعضای محترم هیئت علمی دانشگاههای علوم پزشکی کشور و نظرسنجی گسترده از فرهیختگان و صاحب نظران در دانشگاههای علوم پزشکی و کارشناسان ارجمند معاونت سلامت می باشد .

بدیهی است اطلاع رسانی این برنامه آموزشی (curriculum communication) به کلیه دانشجویان ، اعضای محترم هیئت علمی و مسئولین گرامی آموزشی و سایر دست اندرکاران در دانشکده و دانشگاه و فراهم نمودن محیط آموزشی (educational environment) مناسب ، برای اجرای این برنامه آموزشی از اهمیت خاص برخوردار است.

در خاتمه به استحضار می رساند که دبیرخانه شورای آموزش پزشکی عمومی از کلیه پیشنهادات و نقطه نظرات سازنده دانشگاههای علوم پزشکی کشور درخصوص ارتقای برنامه آموزشی پزشکی عمومی در دانشگاهها ی علوم پزشکی کشور به گرمی استقبال می نماید.

لذا خواهشمند است کلیه نظرات ارزنده و پیشنهادات سازنده خود را در این خصوص به آدرس زیر برای ما ارسال فرمایید:

تلفن: ۸۸۳۶۴۲۲۸
 نمابر: ۸۸۳۶۳۹۸۷
 وب سایت <http://scume.behdasht.gov.ir>
 پست الکترونیک: scume@amoozesh.hbi.ir
 آدرس: تهران - شهرک قدس - بلوار ایوانک شرقی - خیابان سیمای ایران - ساختمان ستاد مرکزی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - طبقه هشتم - کد پستی ۱۴۶۷۶۶۴۹۶۱

با تشکر

دبیرخانه شورای آموزش پزشکی عمومی

تیرماه ۱۳۸۸

۱- طول دوره : ۲ ماه

۲- مدت زمان ساعات مفید آموزش در طول دوره : ۲۴۰ ساعت (۵ روز در هفته ، هر روز ۶ ساعت)

به طور کلی در دانشکده های پزشکی پزشک بر اساس برنامه آموزشی دوره کارآموزی بالینی، زمان حضور دانشجویان در کلاسهای تئوری و بخشهای بالینی تعیین می گردد. حداقل زمان حضور دانشجویان در بخشهای بالینی از ۷/۵ صبح لغایت ۲ بعد از ظهر و ۵ روز در هفته می باشد. در دانشکده های پزشکی از ساعات بعد از ظهر و روزهای پنجشنبه می توان جهت تدریس دروس تئوری و انتخابی استفاده کرد.

۳- مدیر مسئول برنامه : این بخش توسط دانشکده پزشکی تکمیل می گردد.

۴- اعضای هیئت علمی برنامه : این بخش توسط دانشکده پزشکی تکمیل می گردد.

۵- بخش های مختلف برنامه آموزشی ارائه شده :

- الف - پیامد مورد انتظار (Out Come) در حیطه های دانش، نگرش، مهارت
- ب - محتوی ضروری (Core Content) که باید آموزش داده شده و فرا گرفته شود
- ج - روش و مکان آموزش محتوی (بر اساس شرایط و امکانات موجود) و حداقل مدت زمان آموزش محتوی
- د - روش های ارزیابی دانش، نگرش و مهارت (در طول دوره - نهایی)

۶- شاخص های تعیین محتوی ضروری

- شیوع بیماری
- تاثیر بر سلامت افراد جامعه
- نیاز جامعه
- نقش پزشکان عمومی در نظام سلامت کشور
- قابل پیشگیری بودن بیماری و داشتن برنامه غربالگری
- برنامه کشوری وزارتخانه شامل برنامه مادری ایمن و مراقبت مرگ مادری

۷-محتوایی که باید آموزش داده شود و فراگرفته شود تا پیامدهای فوق الذکر حاصل شوند

ردیف	پیامد
۱	آناتومی دستگاه تناسلی
۲	فیزیولوژی قاعدگی و اشکال طبیعی و غیر طبیعی قاعدگی و دیس منوره
۳	یانسگی
۴	بیماریهای مقاربتی دستگاه تناسلی تحتانی
۵	عفونت‌های دستگاه تناسلی فوقانی
۶	خونریزیهای غیر طبیعی رحمی (انواع، تشخیص‌های افتراقی و روش‌های تشخیصی و نحوه برخورد تشخیصی با آن)
۷	نازایی (انواع، علل، روش‌های تشخیصی و درمانی)
۸	سقط (انواع، تشخیص و درمان)
۹	حاملگی خارج رحمی
۱۰	آمنوره (انواع، تشخیص و برخورد تشخیصی)
۱۱	ضایعات پیش‌تهاجمی و تهاجمی سرویکس [فاکتورهای مستعد کننده - انواع ضایعات پیش‌تهاجمی - پاپ اسمیر - کانسر سرویکس (شامل مرحله بندی ساده، اشاره به روش‌های درمانی و پیش‌آگهی)]
۱۲	بیماریهای خوش‌خیم و بدخیم تخمدان، نحوه برخورد تشخیصی با توده‌های لگنی
۱۳	آشنایی با بیماریهای خوش‌خیم و بدخیم رحم (مرحله بندی ساده، عوامل مستعد کننده، انواع، تشخیص‌های افتراقی، روش‌های تشخیصی و درمان در حد ذکر نام)
۱۴	بیماریهای تروفوبلاستیک بارداری (شامل مرحله بندی ساده - درمان - پیشگیری)
۱۵	روش‌های پیشگیری از بارداری (انواع - کارآیی و شکست - مکانیسم اثر - موارد مصرف و منع مصرف - فواید و عوارض)
۱۶	غربالگری کانسر پستان، نحوه برخورد تشخیصی با گالاکتوره
۱۷	تغییرات فیزیولوژیک در دوران بارداری (شامل تغییرات وزن - خون - قلب و عروق - پوست و پستان - دستگاه تنفسی - ادراری - تناسلی - گوارشی - تیروئید)
۱۸	مشاوره قبل از بارداری (غربالگری و تشخیص و درمان بیماریهای موجود)، روش‌های تشخیص بارداری و مراقبت‌های دوران بارداری (زمان و دفعات - معاینه - بررسیهای پاراکلینیک - شکایات شایع - علائم هشدار - ایمن‌سازی)
۱۹	ساختمان لگن و زایمان (مکانیسم، نحوه اداره، سیر و روش‌های بی‌دردی)
۲۰	دوره پس از زایمان و اختلالات آن (خونریزی و عفونت)

۲۱	دیستوشی (انواع - تشخیص - القای زایمان - زایمان با اسباب - سزارین و عوارض)
۲۲	خونریزی های مامایی (دکولمان، جفت سر راهی، DIC)
۲۳	بیماریهای هیپرتانسیو در بارداری
۲۴	زایمان زودرس، زایمان دیررس و محدودیت رشد داخل رحمی
۲۵	روش های ارزیابی سلامت جنین، زجر جنین، تشخیص قبل از تولد
۲۶	برخورد با حاملگی پرخطر و چندقلوئی
۲۷	بیماریهای شایع داخلی و جراحی در حاملگی (دیابت - آنمی و ترومبوسیتوپنی - بیماریهای تیروئید - عفونت و سنگ کلیه - بیماریهای قلبی - آسم - صرع - شکم حاد)
۲۸	نحوه برخورد تشخیصی در بیمار با درد لگن
۲۹	داروهای رایج مصرفی و روش های تصویر برداری در زنان و مامایی - (طبقه بندی داروها در بارداری (A,B,C,D,X)
۳۰	مسائل قانونی مرتبط با صدور گواهی فوت، گواهی استعلاجی، موارد سوءاستفاده جنسی، سقط جنین، ختم بارداری، گزارش عوارض جانبی داروها
۳۱	علل شایع مرگ و میر مادران و وضعیت این شاخص در ایران، منطقه و جهان آشنایی با مراقبت های سلامت مادران آشنایی با نظام کشوری مراقبت مادر

۸- مهارت ها و توانمندیهایی که دانشجو باید در طی دوره کارآموزی بخش زنان کسب نماید:

پیامد
۱- توانایی گرفتن شرح حال بالینی از بیمار و همراهان وی
۲- توانایی انجام معاینه دستگاه تناسلی
۳- توانایی انجام ماساژ رحمی (یک یا دو دستی)
۴- توانایی سمع قلب جنین و معاینه لئوپولد
۵- توانایی گذاشتن اسپکولوم و تهیه پاپ اسمیر
۶- توانایی کنترل حرکات جنین و انقباضات رحم
۷- توانایی تفسیر گزارش پاپ اسمیر

۹- روش آموزش دادن و فراگرفتن :

دانشکده های پزشکی ملزم به استفاده از مناسب ترین استراتژی آموزشی و روشهای آموزش دادن و یادگیری برای هر یک از محتواهای فوق الذکر ، به تناسب موضوع و امکانات اجرایی خود ، می باشند. برخی از روش ها به عنوان نمونه و مثال در زیر ذکر شده است:

Lecture, bedside, Small group discussion, video presentation, Role play, Role model, Case based teaching, /, teaching, Procedural Skill Teaching, task-based teaching , ...

۱۰- روش های ارزیابی تکوینی (formative) دانش، مهارت و نگرش و نحوه باز خورد دادن در طول دوره (با ذکر زمان ارزیابی و تعداد دفعات آن) :

- لازم است در طول دوره ، ارزیابی تکوینی (formative) و ارزیابی تراکمی (summative) در انتهای بخش صورت گیرد.

- ضروری است ارزیابی ، حیطه های دانش ، مهارت و نگرش را دربرگیرد. ابزارهای ارزیابی باید دارای روایی و پایایی لازم باشند.

به عنوان نمونه در زیر به برخی از روش های ارزیابی اشاره شده است:

۱- بررسی لوگ بوک

۲-DOPS

۳-Mini CEX

۴- برگزاری امتحان به روش OSCE

۵- برگزاری سنجش به روش CBD (Case Based Discussion)

۶- امتحان کتبی تشریحی یا چند جوابی

۷- امتحان شفاهی

۸- Global rating form

۱۱- فرآیند اطلاع رسانی برنامه آموزشی (curriculum communication) :

- ضروری است این برنامه آموزشی به صورت مکتوب در اختیار فراگیران ، اعضای هیئت علمی و مسئولین آموزشی و اجرایی دانشکده و دانشگاه در آغاز دوره صورت گیرد. لازم است این برنامه بر روی وب سایت دانشگاه نیز قرار گیرد.

۱۲- فرآیند اداره و مدیریت برنامه آموزشی (curriculum management) :

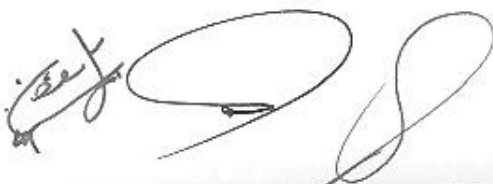
- لازم است تمهیدات لازم از جمله آموزش اعضای هیئت علمی برای ارائه برنامه در نظر گرفته شود.

- ضروری است معاون آموزشی پزشکی عمومی بر حسن اجرای برنامه، نظارت مستمر داشته باشد.
  - مدیرگروه موظف است گزارش ارزیابی برنامه را در فواصل منظم به دانشکده پزشکی ارائه نماید.
  - ضروری است رئیس دانشکده پزشکی با مساعدت سایر مسئولین دانشگاه در جهت رفع مشکلات اجرای برنامه، نهایت اهتمام خود را به کارگیرد.
- ۱۳- منابع اصلی برای آزمون: همان منابع آزمون پیش کارورزی می باشد شامل:

• Danforth David N, et al. Danforth Obstetrics and Gynecology. 9 th edition. Lippincot, Williams & Wilkins;2003

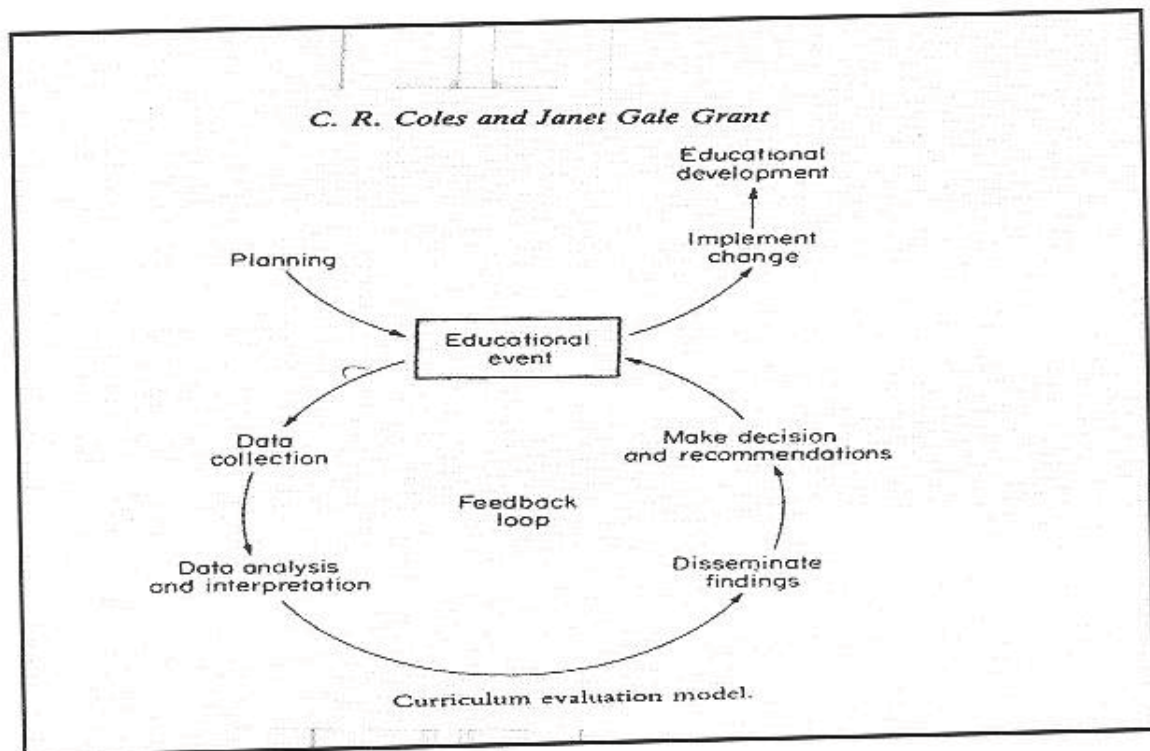
سایر منابع جهت مطالعه بیشتر:

- ۱- نظام کشوری مراقبت مرگ مادری (اداره سلامت مادران وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی)
- ۲- مراقبت های ادغام یافته سلامت مادران راهنمای خدمات خارج بیمارستانی ویژه پزشک عمومی چاپ پنجم (اداره سلامت مادران وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی)
- ۳- حداقل توانمندیهای مورد انتظار از پزشک عمومی دانش آموخته از دانشگاههای علوم پزشکی کشور جمهوری اسلامی ایران (معاونت آموزشی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی)
- ۴- آموزش و ارزیابی بالینی، آنچه هر استاد بالینی باید بداند (دکتر الهه ملکان راد و همکاران)
- ۵- شاخص های ارزیابی درونی مبتنی بر استانداردهای پایه دوره آموزش پزشکی عمومی (معاونت آموزشی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی)

۱۳- ارزیابی برنامه آموزشی (curriculum evaluation)

- لازم است در هر دوره، ارزیابی برنامه آموزشی طبق مدل کلی زیر توسط گروه آموزشی مربوطه و با همکاری و نظارت دانشکده پزشکی انجام گیرد و از نتایج بدست آمده برای ارتقای کیفیت برنامه آموزشی در دوره های بعدی استفاده گردد:

- گروه آموزشی موظف است، ضمن ارسال گزارش مکتوب ارزیابی برنامه در فواصل منظم زمانی به دانشکده پزشکی، رونوشت این گزارش و اقدامات انجام شده به منظور ارتقا و اصلاح برنامه به اعضای گروه ارزشیابی دبیرخانه شورای آموزش پزشکی عمومی ارائه نماید.

۸

پیوست
جزئیات نحوه ارائه برنامه آموزشی
در دانشکده پزشکی

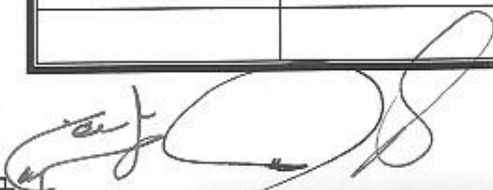
**(این قسمت توسط گروه آموزشی زنان دانشگاه
تکمیل می گردد)**

لازم است جدول زیر توسط گروه آموزشی مربوطه در دانشکده پزشکی تکمیل و در آغاز دوره در اختیار دانشجویان، اعضای هیئت علمی و مجریان آموزشی قرار گیرد:
ارتباط محتوا با بخش:

(توضیح: منظور این است که مشخص شود هر محتوایی در کجا، در چه زمانی، توسط کدام استاد و با چه روشی قرار است آموزش داده شود. در حقیقت در این قسمت برنامه عملی روزانه که باید در اختیار اعضای هیئت علمی برنامه و کارآموزان قرار گیرد، بر روی کاغذ آورده می شود تا آنها به آسانی در عمل بتوانند برنامه را اجرا و دنبال نمایند.)

ردیف	پیامد	مکان آموزش	زمان آموزش (ساعت)	استاد
۱	آناتومی دستگاه تناسلی			
۲	فیزیولوژی قاعدگی و اشکال طبیعی و غیر طبیعی قاعدگی و دیس منوره			
۳	یانسگی			
۴	بیماریهای مقاربتی دستگاه تناسلی تحتانی			
۵	عفونت های دستگاه تناسلی فوقانی			
۶	خونریزیهای غیر طبیعی رحمی (انواع، تشخیص های افتراقی و روش های تشخیصی و نحوه برخورد تشخیصی با آن)			
۷	نازایی (انواع، علل، روش های تشخیصی و درمانی)			
۸	سقط (انواع، تشخیص و درمان)			
۹	حاملگی خارج رحمی			
۱۰	آمنوره (انواع، تشخیص و برخورد تشخیصی)			
۱۱	ضایعات پیش تهاجمی و تهاجمی سرویکس (اکتورهای مستعد کننده - انواع ضایعات پیش تهاجمی - پاپ اسمیر - کانسر سرویکس) شامل مرحله بندی ساده، اشاره به روش های درمانی و پیش آگهی)			
۱۲	بیماریهای خوش خیم و بدخیم تخمدان، نحوه برخورد تشخیصی با توده های لگنی			
۱۳	آشنایی با بیماریهای خوش خیم و بدخیم رحم (مرحله بندی ساده، عوامل مستعد کننده، انواع، تشخیص های افتراقی، روش های تشخیصی و درمان در حد ذکر نام)			
۱۴	بیماریهای تروفوبلاستیک بارداری			

		(شامل مرحله بندی ساده- درمان- پیشگیری)	
۱۵	روش های پیشگیری از بارداری (انواع- کارآئی و شکست- مکانیسم اثر- موارد مصرف و منع مصرف- فواید و عوارض)		
۱۶	غربالگری کانسر پستان، نحوه برخورد تشخیصی با گالاکتوره		
۱۷	تغییرات فیزیولوژیک در دوران بارداری (شامل تغییرات وزن- خون- قلب و عروق- پوست و پستان- دستگاه تنفسی- ادراری- تناسلی- گوارشی- تیروئید)		
۱۸	مشاوره قبل از بارداری (غربالگری و تشخیص و درمان بیماریهای موجود)، روش های تشخیص بارداری و مراقبت های دوران بارداری (زمان و دفعات- معاینه- بررسیهای پاراکلینیک- شکایات شایع- علائم هشدار- ایمن سازی)		
۱۹	ساختمان لگن و زایمان (مکانیسم، نحوه اداره، سیر و روش های بی دردی)		
۲۰	دوره پس از زایمان و اختلالات آن (خونریزی و عفونت)		
۲۱	دیستوشی (انواع- تشخیص- القای زایمان- زایمان با اسباب- سزارین و عوارض)		
۲۲	خونریزی های مامایی (دکولمان، جفت سر راهی، DIC)		
۲۳	بیماریهای هیپرتانسیو در بارداری		
۲۴	زایمان زودرس، زایمان دیررس و محدودیت رشد داخل رحمی		
۲۵	روش های ارزیابی سلامت جنین، زجر جنین، تشخیص قبل از تولد		
۲۶	برخورد با حاملگی پرخطر و چندقلوئی		
۲۷	بیماریهای شایع داخلی و جراحی در حاملگی (دیابت- آنمی و ترومبوسیتوپنی- بیماریهای تیروئید- عفونت و سنگ کلیه- بیماریهای قلبی- آسم- صرع- شکم حاد)		
۲۸	نحوه برخورد تشخیصی در بیمار با درد لگن		
۲۹	داروهای رایج مصرفی و روش های تصویر برداری در زنان و مامایی - (طبقه بندی داروها در بارداری (A,B,C,D,X)		

			مسائل قانونی مرتبط با صدور گواهی فوت، گواهی استعلاجی، موارد سوءاستفاده جنسی، سقط جنین، ختم بارداری، گزارش عوارض جانبی داروها	۳۰
			علل شایع مرگ و میر مادران و وضعیت این شاخص در ایران، منطقه و جهان آشنایی با مراقبت های سلامت مادران آشنایی با نظام کشوری مراقبت مادر	۳۱

مهارت ها و توانمندیهایی که دانشجو باید در طی دوره کارآموزی بخش زنان کسب نماید:

ردیف	پیامد	مکان آموزش	زمان آموزش (ساعت)	استاد
۱	توانایی گرفتن شرح حال بالینی از بیمار و همراهان وی			
۲	توانایی انجام معاینه دستگاه تناسلی			
۳	توانایی انجام ماساژ رحمی (یک یا دو دستی)			
۴	توانایی سمع قلب جنین و معاینه لثوپولد			
۵	توانایی کنترل حرکات جنین و انقباضات رحم			
۶	توانایی گذاشتن اسپکولوم و تهیه پاپ اسمی			
۷	توانایی تفسیر گزارش پاپ اسمیر			